

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบันนี้ได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและการปกครอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์โดยรวม อีกทั้งปัญหาต่างๆ ได้เกิดขึ้นตามมาอย่างมากมาย ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้เล็งเห็นถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น จึงได้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคน ภายใต้แนวความคิดที่ว่า "คนเป็นทั้งหมดปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ" (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช, 2540:1) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเร่งเสริมสร้างสมรรถนะประชากรของประเทศให้มีคุณภาพ แต่ทั้งนี้ย่อมต้องอาศัยการศึกษามาเป็นกลไกในการพัฒนาคน เพื่อที่จะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้สามารถอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรีต่อไป

ปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพประชากรไม่ว่าส่วนใดของโลก ต่างลงความเห็นกันแล้วว่า คือการให้ศึกษาที่ดีและถูกต้อง (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช, 2540:59) ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ชาติรวมทั้งช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาสังคม ทำให้มนุษย์อยู่ด้วยกันอย่างมีระบบในทิศทางเดียวกันอีกทั้งยังทำให้สังคมมีความมั่นคงทางการเมืองและเศรษฐกิจดังเช่นแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2540 กล่าวถึงการศึกษาว่าเป็นการวางรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มตามศักยภาพ มีการพัฒนาการที่สมดุลทั้ง ปัญญา จิตใจ ร่างกายและสังคม (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช, 2540:4) โดยเฉพาะการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ และความสามารถขั้นพื้นฐานและให้สามารถคงการอ่านออกเขียนและคำนวณได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีความจำเป็นในการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาคือ

ต้องกระจายการศึกษาให้ทั่วถึงทุกภูมิภาคตลอดจนท้องถิ่นต่างๆ เพื่อให้มีความเสมอภาคทางการศึกษา เพราะบางท้องถิ่นอยู่ห่างไกลความเจริญ การคมนาคมไม่ทั่วถึง ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน หรือบางพื้นที่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับความปลอดภัยสิ่งที่จะสามารถช่วยกระจายการศึกษาได้ดีขึ้นก็คือจะต้องจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาช่วยในการเสริมกำลังครูผู้สอนให้แบ่งเบาภาระการสอนลงได้ (เนตรนภิส วัฒนพันธ์, 2537:3-4)

สื่อการเรียนการสอนนั้นว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อการศึกษาคือเป็นสิ่งที่น่าสนใจนำไปสู่ผู้เรียน อาจนำไปในรูปของเสียง ภาพ ตัวอักษร หรือกิจกรรมต่างๆ ฯลฯ ในการนำสื่อไปใช้ให้เหมาะสมนั้นจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ หลายประการเพื่อจะนำมาเลือกกระบวนการสอนที่เหมาะสมแก่การกระจายการศึกษา บุคลากร งบประมาณ และความพร้อมด้านต่างๆ ดังนั้นจะต้องมีการพิจารณาเลือกสื่อการเรียนการสอนที่สามารถกระจายการศึกษาได้ดี มีสื่อประเภทหนึ่งที่น่าสนใจและมีความเหมาะสมมากคือ การใช้วิทยุเพื่อการศึกษาเพราะสามารถให้ทั้งประสิทธิภาพและความประหยัดในด้านการใช้จ่าย จากการที่นักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการนำวิทยุมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน พอจะยกตัวอย่างได้คือ เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงผู้ฟังได้มากที่สุด เป็นสื่อที่ลงทุนต่ำเมื่อเทียบกับสื่ออื่นๆ เป็นสื่อที่มีความรวดเร็ว และสามารถสร้างความรู้สึกและสร้างสรรค์จินตนาการให้ผู้ฟังได้สูงมาก (สุรินทร์ แปลงประสพโชค, 2536:14) และ สันทนา นิพนธ์พิทยา (2529:11) ได้กล่าวถึงจากการนำสื่อวิทยุมาใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่าโรงเรียนได้รับประโยชน์มากมายดังนี้วิทยุช่วยครูที่ไม่ถนัดสอนในบางเนื้อหา บางวิชา และบางกลุ่มประสบการณ์ สามารถสอนได้อย่างดีและถูกต้อง วิทยุช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และเสนอแนะวิธีการสอนใหม่ๆ ให้แก่ครู วิทยุช่วยยกระดับการศึกษาในชนบทกับในเมืองให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และวิทยุเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ของงานสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ทราบนโยบาย ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้นจะเห็นว่าวิทยุกระจายเสียงจึงเป็นสื่อที่มีการสื่อสารที่รวดเร็วที่สุดโดยสามารถให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ข้อเท็จจริงตลอดจนความบันเทิงต่างๆ แก่ผู้ฟังจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน วิทยุมีอิทธิพลต่อผู้ฟัง มีกำลังชักชวนโน้มน้าวจิตใจ ตลอดจนถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด หักศนคติ และความสามารถตรึงอารมณ์ผู้ฟังได้เป็นอย่างดี จึงถือว่าวิทยุเป็นสื่อที่มนุษย์มิใช่มากที่สุดด้วยคุณสมบัติที่ดีของวิทยุกระจายเสียงดังกล่าวนี้การศึกษาจึงได้นำวิทยุมาใช้เป็นอุปกรณ์การสอนอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญและมีบทบาทต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน (ลำจวน ทกสุวรรณ, 2534:1)

การใช้สื่อวิทยุให้มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้เทคนิคการผลิตรายการวิทยุ เพราะรายการวิทยุที่เสนอนั้นต้องยึดหลักสำคัญว่าจะทำอย่างไรให้สามารถดึงดูดใจคนฟังให้สามารถฟังรายการตั้งแต่ต้นจนจบได้ เทคนิคที่สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ การเลือกรูปแบบรายการให้เหมาะสมกับเนื้อหา และการที่จะจัดบทเรียนทางวิทยุให้ได้รับความสำเร็จได้ดั่งนั้นจำเป็นจะต้องเลือกรูปแบบรายการวิทยุให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ซึ่งรูปแบบของรายการวิทยุนั้นประกอบด้วย รายการสารคดี บรรยาย ละคร สัมภาษณ์ สันทนา นิตยสารทางอากาศ เป็นต้น แต่ที่ผ่านมา การวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอรายการวิทยุที่ให้ผลต่อการเรียนการสอนยังมีน้อยมาก และไม่เป็นการเพียงพอที่จะยืนยันว่ารูปแบบใดให้ผลต่อการสอนมากที่สุด ผู้วิจัยทำการวิจัยเรื่องนี้โดยใช้รูปแบบบรรยาย สันทนา และละคร เนื่องจากรูปแบบบรรยาย (Straight Talk or Talk Programme) เป็นรูปแบบที่ง่ายและธรรมดาที่สุด การเสนอรายการใช้เสียงพูดคนเดียว เป็นรูปแบบที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน เพราะสะดวกในการผลิต เนื่องจากไม่ได้นำเทคนิคในการผลิตรายการมาใช้มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับ อรรถนิธิ ดิษฐพันธ์ (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาศึกษาของสถานีวิทยุกระจายเสียงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการคือ บรรยาย รองลงมาคือ สารคดี และสันทนา

ส่วนรูปแบบรายการวิทยุแบบสนทนา (Dialogue or Conversational Programme) เป็นการเสนอรายการด้วยเสียงคนคุยกันระหว่าง 2 คน เพื่อให้ผู้ฟังได้ฟังในเรื่องที่น่าสนใจและเป็นเรื่องที่คู่สนทนามีความคิดเห็นตรงกันมีความรู้เท่ากันกัน (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534:185)

สำหรับรูปแบบรายการวิทยุแบบละคร (Dramatization Programme) เป็นการเสนอรายการด้วยการแสดง ซึ่งแสดงออกด้วยคำพูด เสียงดนตรี เสียงประกอบ เพื่อให้คนฟังเห็นภาพพจน์และท่าทาง (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534:596)

นอกจากนี้การนำวิทยุมาใช้ในการเรียนการสอนนักเรียนในห้องเรียนนั้นยังช่วยให้ให้นักเรียนเกิดทักษะการฟังได้ดีที่สุดเพราะว่าในกระบวนการทักษะทางภาษาทั้งหมดทักษะการฟังเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและยังเป็นทักษะที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (บันลือ พฤษะวัน, 2533:39) โดยเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นนั้นทักษะการฟังเป็นทักษะเบื้องต้นที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการใช้ทักษะอื่นๆต่อไป การฝึกทักษะการฟังจึงมีความสำคัญ เพราะเป็นรากฐานการพูดและการอ่านโดยเฉพาะ การละเลยไม่เอาใจใส่ในการฝึกฟังจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลการเรียนการสอนภาษาต่ำไปด้วย จากงานวิจัยของ จินตนา พลอยภัทรภิญโญ (2533:4) กล่าวว่า การเรียน

การสอนเท่าที่ผ่านมา ไม่เน้นและเห็นความสำคัญของทักษะการฟังที่จะให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเท่าที่ควร ครูส่วนใหญ่มักจะเน้นในเรื่องเกี่ยวกับการอ่านและทักษะการเขียนเป็นอันดับแรก จึงทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาขาดการฝึกฝนให้เกิดความพร้อมในการฟังอันเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนภาษาของนักเรียนในระดับนี้ทำให้พบว่านักเรียนมีปัญหาด้านการฟัง

พจนีย์ วิริยะสุนทรพร (2530 : 3) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการฟังภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการใช้แบบฝึกจากการฟัง แถบบันทึกเสียงและจากการอ่านของครูครูสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด พบว่า ครูทุกคนให้ความเห็นว่า การฟังเป็นทักษะที่สอนยาก เพราะขาดเทคนิควิธีสอนและอุปกรณ์ที่จะใช้สอน ทั้งยังเป็นทักษะที่วัดผลยาก จึงมุ่งสอนเฉพาะ การอ่านและการเขียนเพราะเป็นทักษะที่วัดผลง่ายและครูมีอุปกรณ์ในการสอนมาก

จากปัญหาและข้อเสนอแนะที่กล่าวมา ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าการใช้บทเรียนรูปแบบ รายการวิทยุต่างกัน 3 รูปแบบคือ รูปแบบบรรยาย สนทนา และละคร ว่ารูปแบบใดจะส่งผลต่อความเข้าใจในการฟังของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้มากที่สุด

เพื่อให้การใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อการเรียนการสอนในด้านความเข้าใจในการฟังของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อันเป็นพื้นฐานขั้นแรกของการพัฒนาทางด้านภาษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรจะใช้รูปแบบของรายการวิทยุแบบใดจึงจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนตามจุดประสงค์ของบทเรียนมากที่สุด เพื่อที่จะนำผลวิจัยในครั้งนี้ไปจัดทำรายการวิทยุเพื่อการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงจะได้รูปแบบของการนำความรู้ในการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นต้นแบบของการพัฒนาบทเรียนทางวิทยุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อหา รูปแบบรายการวิทยุที่มีผลต่อความเข้าใจในการฟังของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการฟังของนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนต่างกัน 3 ระดับ คือ ระดับความสามารถทางการเรียนสูง ระดับความสามารถทางการเรียนปานกลาง และระดับความสามารถทางการเรียนต่ำ จากการฟังรูปแบบรายการวิทยุทั้งสามรูปแบบ คือ รูปแบบบรรยาย รูปแบบสนทนา และรูปแบบละคร

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการฟังของนักเรียนจากการฟังรายการวิทยุทั้งสามรูปแบบ คือ รูปแบบบรรยาย รูปแบบสนทนา และรูปแบบละคร

2.3 เพื่อศึกษาปฏิกริยาร่วมระหว่างการใช้รูปแบบรายการวิทยุต่างชนิดกับระดับความสามารถทางการเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. ความเข้าใจในการฟังของนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนต่างกันคือ ระดับความสามารถทางการเรียนสูง ระดับความสามารถทางการเรียนปานกลาง และ ระดับความสามารถทางการเรียนต่ำเมื่อฟังโดยใช้รูปแบบรายการวิทยุต่างกันทั้ง 3 รูปแบบแล้ว จะมีผลความเข้าใจในการฟังแตกต่างกัน

2. ความเข้าใจในการฟังของนักเรียนจากการใช้รูปแบบรายการวิทยุทั้งสามรูปแบบคือ รูปแบบบรรยาย รูปแบบสนทนาและรูปแบบละคร มีความแตกต่างกัน

3. นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลางและต่ำ เมื่อฟังโดยใช้รูปแบบรายการวิทยุ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบบรรยาย รูปแบบสนทนา และรูปแบบละคร จะส่งผลต่อความเข้าใจแตกต่างกันที่ระดับความสามารถทางการเรียนต่างกัน หรือมีปฏิกริยาร่วมระหว่างการใช้รูปแบบรายการวิทยุต่างชนิดกับระดับความสามารถทางการเรียน

ความสำคัญและประโยชน์

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญและประโยชน์ในด้านต่อไปนี้

1. ด้านความรู้

1.1 ได้รูปแบบรายการวิทยุทั้ง 3 รูปแบบ คือ รูปแบบบรรยาย รูปแบบสนทนา และรูปแบบละคร ว่ารูปแบบใดมีความเหมาะสมกับระดับความสามารถทางการเรียนของในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1.2 ทำให้ทราบว่านักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ เมื่อฟังโดยใช้รูปแบบรายการวิทยุต่างชนิดกันแล้วนักเรียนกลุ่มใดจะมีความเข้าใจในการฟังได้ดีกว่ากัน

1.3 ได้ทราบความแตกต่างของความเข้าใจในการฟังของนักเรียนจากรูปแบบรายการวิทยุทั้งสามรูปแบบ คือ รูปแบบบรรยาย รูปแบบสนทนา และรูปแบบละคร

1.4 ทำให้ทราบว่านักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนเดียวกันแล้วเมื่อฟังโดยใช้รูปแบบรายการวิทยุต่างชนิดกัน รูปแบบใดจะมีผลความเข้าใจในการฟังได้ดีกว่ากัน

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 ช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการวิทยุได้ทราบรูปแบบรายการวิทยุที่เหมาะสมกับความเข้าใจในการฟังเพื่อสามารถนำไปใช้ในการผลิตรายการวิทยุที่เหมาะสมต่อนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.2 ช่วยให้ครูผู้สอนได้เลือกใช้สื่อรูปแบบรายการวิทยุที่เหมาะสมกับระดับความสามารถทางการเรียนของนักเรียน ที่แตกต่างกัน

2.3 เป็นแนวทางในการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติมสำหรับผู้สนใจทั่วไป

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยได้ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2541 ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่แบ่งตามจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 601-1200 คน ขึ้นไปในสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี จาก 6 อำเภอ จำนวน 16 โรงเรียน รวมจำนวน นักเรียนทั้งหมด 14,053 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2541 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จำนวน 270 คน ของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 601-1200 คนขึ้นไปในสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี โดยแบ่งกลุ่มทดลองเป็น 3 กลุ่มคือ

กลุ่มทดลองที่เรียนจากรูปแบบรายการวิทยุแบบบรรยาย (Straight Talk or Talk Programme: ST) จำนวน 90คน

กลุ่มทดลองที่เรียนจากรูปแบบรายการวิทยุแบบสนทนา (Dialogue or Conversational Programme : DI) จำนวน 90คน

กลุ่มทดลองที่เรียนจากรูปแบบรายการวิทยุแบบละคร(Dramatization Programme: DR) จำนวน 90คน ซึ่งแต่ละกลุ่มการทดลองแบ่งเป็นนักเรียนที่มีระดับความสามารถทาง การเรียนระดับสูง ปานกลาง และต่ำ กลุ่มละ30 คน

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ มี 2 ตัวแปรคือ

3.1.1 รูปแบบรายการวิทยุ ซึ่งแปรค่าเป็น 3 รูปแบบรายการคือ

3.1.1.1 รูปแบบรายการวิทยุแบบบรรยาย (Straight Talk or Talk Programme: ST)

3.1.1.2 รูปแบบรายการวิทยุแบบสนทนา (Dialogue or Conversational

Programme : DI)

3.1.1.3 รูปแบบรายการวิทยุแบบละคร (Dramatization Programme: DR)

3.1.2 ระดับความสามารถทางการเรียนของนักเรียนแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

3.1.2.1 ระดับความสามารถทางการเรียนสูง

3.1.2.2 ระดับความสามารถทางการเรียนปานกลาง

3.1.2.3 ระดับความสามารถทางการเรียนต่ำ

3.2 ตัวแปรตาม มี 1 ตัว คือ ความเข้าใจในการฟัง

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. รายการวิทยุ หมายถึง รายการวิทยุที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา จากการบันทึกเสียงบนเทปแบบตลับ ซึ่งมี 3 รูปแบบ คือ รูปแบบบรรยาย รูปแบบสนทนา และรูปแบบละคร

2. รูปแบบรายการวิทยุ หมายถึง การเสนอรายการวิทยุด้วยรูปแบบรายการต่างๆหลายวิธี ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดใช้ 3 วิธี คือ รูปแบบบรรยาย รูปแบบสนทนา และรูปแบบละคร โดยผู้วิจัยสร้างรายการวิทยุขึ้นเองด้วยการบันทึกเสียงบนเทปแบบตลับ (Cassette Tape)

3. ความเข้าใจในการฟัง หมายถึง ความสามารถในการจับใจความสำคัญเรื่องราวที่ได้ฟังจากรูปแบบรายการวิทยุ พฤติกรรมที่ต้องการคือการแปลความ ตีความ และขยายความจากรื่องที่ได้ฟังผ่านไป โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการฟังที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. **ระดับความสามารถทางการเรียน** หมายถึง เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มนักเรียนในการทดลอง แบ่งออกเป็น

4.1 **นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง** หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนจากการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ที่ได้คะแนนตั้งแต่ 80 เปอร์เซนต์ขึ้นไป

4.2 **นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนปานกลาง** หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนจากการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ที่มีคะแนนตั้งแต่ 60-79 เปอร์เซนต์

4.3 **นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนต่ำ** หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนจากการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ที่มีคะแนนตั้งแต่ 59 เปอร์เซนต์ลงมา

5. **นักเรียนกลุ่มทดลอง ST.** หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่เรียนจากรายการวิทยุแบบบรรยายล้วนคนเดียว (Straight Talk)

6. **นักเรียนกลุ่มทดลอง DI.** หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่เรียนจากรายการวิทยุแบบสนทนา ได้ตอบสองคน (Dialogue)

7. **นักเรียนกลุ่มทดลอง DR.** หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่เรียนจากรายการวิทยุแบบละคร (Dramatization)

8. **นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4** หมายถึง นักเรียนที่เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนโรงเรียนบ้านปะนาระ โรงเรียนยะหริ่ง และโรงเรียนวัดมัจฉินทรวาปีวิหาร